

Pas a desnivell

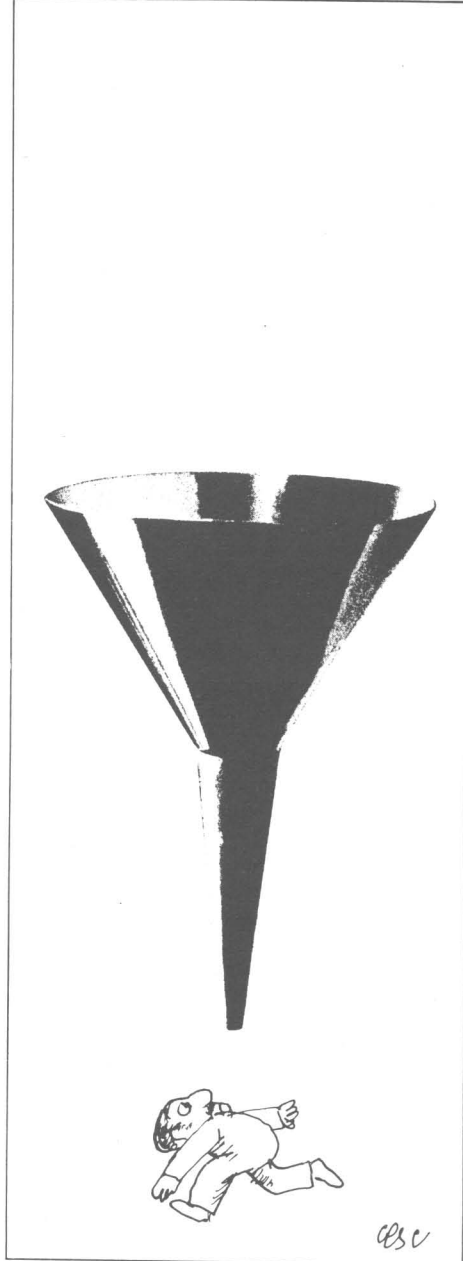
Els dimonis de cadascú

Llegeixo, sense sorpresa, que un grup de científics espanyols es mostra contrari que siguin traspassades a les comunitats autònomes les matèries relacionades amb la investigació. Algú n'esperava una altra cosa? Jo crec que no podien, de debò que no se'ls pot demanar més. Deu ésser una qüestió genètica, de clima, d'alimentació, de somnis guerrers i missioners en terres d'infidels. Els mou un principi unificador que fa coincidir, miraculosament, els analfabets perduts amb els savis, els permet de trobar un llenguatge comú amb el qual s'entenen de seguida.

Però a desgrat de saber-nos-els de memòria, no paren de deixar-nos estupefactes. Entre els eminents personatges que es mostren gelosos del centralisme científic, hi figura Severo Ochoa, un mig premi Nobel 1959, ja que el va haver de compartir amb Kornberg. Severo Ochoa diu que "li interessa destacar que el Consejo Superior de Investigaciones Científicas ha d'ésser central i per a tot l'Estat". Per desgràcia, és un predicador al descobert, no ajusta la conducta a les paraules. Severo Ochoa és súbdit nord-americà des de l'any 1956, i tot fa creure que en la seva carrera li ha valgut més la capacitat investigadora dels Estats Units que no pas les possibilitats que li brindava el Consejo Superior. Ara, és clar, per als indígenes de la perifèria ibèrica no tan sols n'hi ha d'haver de sobres, sinó que se'ls ha d'imposar com a obligatori. Se suposa que el savi trasplantat tenia fixes a la ment les paraules d'una altra il·lustre personalitat, quan digué que no era factible d'ensenyar física nuclear en llengua catalana. Ignoro si hi ha afinitats de partit entre el savi i el governant, però és segur que estan d'acord en considerar el concepte d'unitat com un vedat de caça, amb uns propietaris de dret diví. Tothom que s'hi acosti sense una escopeta carregada amb l'idioma nacional, és un caçador furtiu. Tot al més, i com a bondadosa concessió, li permetran de gastar pólvora en salves.

Per a ells, aquest principi unificador és sagrat i té la virtut d'apinyar-los, per damunt de nivells culturals i d'opcions ideològiques de dreta o d'esquerra. És una qüestió que, als seus ulls, es complica perillosament i deriva per camins prohibits, inadmissibles. El senyor Fraga Iribarne, per exemple, la il·lustració del qual se suposa (com el

El concepte de "Nació" del senyor Fraga, planant sobre els catalans...

concepte "valor" en els documents militars), demana explicacions sobre el significat de la paraula Nació. Superant les suposicions i anant de dret a les cerques cal creure que el senyor Fraga té a l'abast enciclopèdies i diccionaris que donen resposta a la seva pregunta.

Però una de les accepcions recollides unànimement el deu inquietar: *Nació. Conjunt de persones unides per una comunitat de tradicions, llengua i costums, que habiten un mateix territori.* Ell ho redactaria d'una manera ben diferent, més d'acord amb el triomfalisme inspirador del programa "300 millones", honor i glòria de la televisió espanyola. O sigui somiant en un cabàs monumental on ens hem d'encabir tots, ben premuts i quiets o, com a màxim, tocant la guitarra i cantant lletres escrites amb l'idioma per antonomàsia. Com que la marxa dels temps fa que el senyor Fraga, de tant en tant, se senti obligat a exhibir arrencades liberals, és possible que si ens resignem a formar sota els estàndards uniformistes, ens arribi a prometre que serà generós i paternal. Que no li farà res que entre nosaltres, a casa i sense cridar, parlem allò que en diuen llengües vernacles. Ens ho oferirà, segurament, intercalant en els discursos graciosos acudits —com té per costum—, protagonitzats de preferència per provincians que van a la capital i es fan embolics molt jocosos amb els seus dialectes d'origen.

De tant brodar amb la paraula "nació" i cercar-hi variacions per a igualar-la en textos fonamentals, oblidem massa sovint la idea de pàtria, que també es presta a filigranes semàntiques. Una pàtria pot passar per diversos atzars: ésser estat, nació, província, colònia, comunitat autònoma, plaça ocupada... Depèn dels giravolts de la història i, en aquest aspecte, nosaltres tenim motius per saber que hi ha pobles particularment dissortats. Potser caldria inventar un neologisme que expressés, per al mot pàtria, la diferència que madrastra significa respecte a mare. Una madrastra pot ésser una persona excel·lent, ni caldria dir-ho, però ocorre sovint que si vol l'amor dels seus fillastres se l'ha de guanyar a pols, no el pot imposar de cap manera. Una bona cita sempre va bé per coronar un article, serveix per lligar la volta. Que se'm permeti recórrer a Dostojevskij, que en el capítol primer de la seva novel·la "Els endimoniats" va escriure: "Quan una nació es creu l'única capacitada i destinada per a salvar les altres, es converteix en material etnogràfic i deixa d'ésser una gran nació". ● PERE CALDERS